

qui in Domino moriuntur. (Apol. 14.) Quomodo enim mortui dicuntur mori, & de quo pronunciantur haec verba? Nempe pronunciantur de homine iusto, qui honoribus, divititis & voluntatis hujus loculi jam dudum fuit demoratus. Imaginare tibi mortuum, fessum cadavera, quod domi habes: Lauda illud, non extollitur! vituperia, non irascitur! operi illud ferico, non superbit! involve centonibus, non conqueritur! reponere illud in aula, vel in obsequio adiunctorum angulo, illi perinde est. Eundem in morem homo justus ad res hujus mundi quasi mortuus est: Honoreatur, live vilpendatur, ita divitiis five paupertate vivat, opipace sue jejunie habeatur, honore vive colapso excipiat, hac omnia aquiliter curat, nec ulli passione tangitur; ideo beati sunt illi mortui, qui in Domino moriuntur: Quia sicut abusu laicale at uno loco in alium transplantatur; ita homo iustus facie habet in alteram vitam mortuus est. Tertia denique ratio, ex qua mors iustorum mirum quantum dolcescit, est frumentorum; sicut enim quilibet hominum, postquam in alienis regionibus diuturna peregrinatione, aut militia inter milena pericula, & infidias circum vagatus est, ex animo latuus, cum tempus redeundu in patrum & amicos regalitatem adveniret, ita homo iustus grandi sensibili felicitate ducit mortem, qui amicos & notos jam ibi cum Deo in beata patri regnantes amplectentur posset. Sanctus Lucius Martyr (Spirant. seript. fil. punci. 155.) ad mortem damnatus, tanquam ad regale solium suscepit vocatus, Urbicio Praefecto impensim grates retulit, & S. Babylas, (Cor. a Lap. in Grec. c. 39.) cum pro Christo mori, quam idolis sacrificare maler, carnis enim liberali premio proferali idem remunerans, scipium allocutus est: Revivere anima mea in quietum innam. En! ait S. Chrysostomus, ap. Corin. a Lap. (hic) hominibus iustis mors est tranquilla requies, & ad meliora migratio. Et ita revera te res habet! Homines iusti videntur nati ad laborem, & toto vite tempore multas, easque graves tribulationes patiuntur: Patiuntur a Deo, qui variis adversitatibus eos probat: Patiuntur a domine, qui vehementibus tentationibus ollis concutit: Patiuntur a mundo, qui detractionibus, contemptu, ludibriis & persecutionibus eos opprimat: Patiuntur a semetipsis, quia jejunis, vigilis, cilicio, aliisque mortificationibus carnem suam affligunt. Cum igitur mors adveniret, illam late animo, & vultu tanquam laborum suorum requiri soletur. Iustorum mors prestita, ait S. Bernardus, ser. 4. ex parv. quia ibi fit quietus a labore. Paucis omnia! Thraces gentilium populus in nativitate suorum infanteis tristari, in morte autem latari, trispidiari, & exultare solebant. Cor hoo superflue fecerint, non sciamino, sed certo perfusus sum, quod nos Christiani in nativitate infantum flere debemus, quia ob peccatum originale nascuntur filii Iusti: Econtra in morte iustorum gaudere debe-

remus, quia, cum moriuntur, ab innumeris periculis, a fathanis infidili, a concupiscentia pugnabim, ab amoris proprii veneno, & corporis pondera, & vita tadiis ac laboribus liberaruntur.

8. Quid tu, mi Christiane, ex his omnibus iterum doctrina eritis? Profecto non aliam erueris debas, quam istam: Volo mori morte fratrum: Ergonecete est, ut vivam vita iustorum. Lataris quidem, cum audis, sanctum Nicolaum Tolentinius temet ex ante obtum mensibus singulis noctibus ante horas matutinas hymnodiam angelicam conceperis, qua adeo recubesceris, ut identidem clamaret: Cogit afflito & offe eum Christo. (Surius 12. Sept.) Lataris, cum audis, S. Franciscum Seraphicum extrema exigitudine afflitis, licet gravissimis tortis corporis doloribus ardoret, non nisi divinas laudes concinnes, cumque Frater Elias illum obiugaret, inquietus, illud tempus dandum esse lacrymas & penitentie, respondit, non licere sibi alter facere, cum sciret, se brevi post cum Deo futurum. (Surius 4. Octobr.) Lataris, cum audis, doctinum non minus, quam plenissimum. Starez in morte plenum celesti consolatione dixit: Non putabam, tam dulce esse morti. (Spirant. Script. fil. punci. 26.) Lataris, cum audis, Joannam Virginem Romanam, cum in morte os suum aperio Crucifixi lateri semper applicatum teneret, inter haec verbi exprimate: Oh Jesu! accipe coronam, nec amplius reddi! cumque post mortem illius capitl impotesta corona flore & corpore muli rostrorum calices inieci! fusillet, eorum ut primum virginem corpus terigerent, statim aperiri coepisse, in signum, quod innocentissima anima iam in caeli rutilando vivet, & gaudent. (In vita Camilli de Lellis l. 3. cap. 5.) Hoc, inquit, mi Christiane, cum audis, lataris, & forsan etiam in hoc suscipiens erupis: Mortalitatem anima mea morte iustorum: Verum, ut Nicolai Tolentinius, Francisci Seraphici, Suarezii, & Joanna Romana vitam vivas, horum patrum tibi cura est! Hoc! erras, & totu calo aberras! non potest mori cum Moyenne, qui visit vitam Pharaonis! non potest mori cum Joanne Baptista, qui visit vitam Herodis! non potest mori cum Lazarus, qui visit vitam Epulonis! &c. &c.

9. Epilogus. Eheu! quid agam & quid la morte de me fit? Peccavi millies, & liridam, languidam, ligidam penitentiam egit! nefcio, iustorum an impiorum numero acceleri mearer! quae erit mors mea? Mi Christiane! ea opportunum huic anxietati remedium ex hominio Feste! Divinus mundi Redemptor in cruce pro humani generis salute pendebat, & Beatisima ejus Mater sub cruce stabat, non potuit tamen Dei Filius saquingolites & livetibus oculis amanitatem Matrem intuiri, nisi prius per ciliorum compressionem sanguinem ex oculis expelleret; prout habetur in Revelationibus S. Birgitta, ap. Sper. punci. 26. Jam, quamvis haec languinis defluxio, & secuta exinde

ęclorum suffusio ad coronam spineam & capitum vulnera connassitatis suffit videatur, certum tamen est, nullam actionem, aut passionem Christi, quam Divina Providentia omnem vel ordinavit, vel permisit, singulari mysterio caruisse. Quaznam ergo causa fuit hujus Providentiae? Percipite rationem! Non ponit Christus, qui in amaritudine passionis nullam profus consolationem admittere decrevit, oculis languore suffusis apicem Matrem, quia, si continuo ilam aspiceret, dolor passionis plurimum suffit mitigatus & sopitus. Nota tibi hoc, mi Christiane, & cum ultimos mortis angores plus nimis expavescit, nam nunc per quotidiana pietatis exercitia patrocinio Beatissimam Virginis in calos attingit invoca, & oculos ad illam continuo converte, hamiliter rogitanus, ut agoni tuo adesse dignetur. Id si imperat, mors tua erit facilis, jucunda & felix, potuisse que feniculo Simeon in altis orolis cantare: Nunc dimittis servum tuum Domine in pace! aut cum Iusto Lipo: Quam bonus mihi in hac hora fuisti Clientem Virginis; indicibile enim est, quam potenter pientissima Virgo in illa hora, qua pro tanta aternitate decendit, Clientes suos protegat & defendat! &c. &c.

In Feste S. Bartholomaei Apostoli.

C O N C E P T U S L X X .

De certitudine, & incertitudine Mortis, quod locum, tempus, & modum.

Et multitudine copiosa plebis ab omni Iudea, & maritima. Lue. 6.

Post modicum tempus omnes morieruntur.

1. Potissimum Perfarsum Imperator Xerxes formidabilem, & inauditum in omnibus historiis exercitum, qui integro armatorum milione confabat, ad expugnandam Asiam ducit. Aliquando, ut in sua potia compulsa compleceret, in praetulum montem, ex quo universa militia conspicui poterat, ascendit. Et ecce hoc obtutu paululum delectatus, in amaro sletus erupere coepit. Quaznam, quid sibi vellet ha lacrymas? repulit. Ileco, quia post centum annos ex inhorta hominum multitudine nemo amplius est superfuturus. Hanc historiam ubi S. Hieronymus Epist. 3. enarrat, subiungit: Utinam poteremus in talem ascendere speculam, de qua universam terram sub nostris pedibus cerneremus, jam tibi ostenderemus totius urbis ruinas, gentes gentibus, & regna regni collisa, & non Xerxes tantum exercitum, sed totius mundi homines, qui nunc vivunt, in brevi spatio defuturos! Verum, in sancte Hieronyme, quid opus est ad totum orbem provocare? In ipsianis hodiernis Evangelium! incarneatus Dei Filius, poiquilam in oratione pernoctavit, convocatis mane discipulis elegit duodecim A-

Clavis Specil. Catech. Com. Tom. II. Pars II.

potolos, suos in predicatione Evangelii amanentes, fidelis præcones, Ecclesie fulcra, & Divini Spiritus organa: Ubi autem defacto fuit Eheu! violentis mortibus abrupti sunt, Petrus in cruce actus, Jacobus de pianaculo templi precipitatus, Bartholomaeus vivus excoriatus, Matthaeus ad altare trucidatus, alii alios tormentis excarnificati fuerunt. Porro, ubi est modo multitudine copia plebis ab omni Iudea, & maritima, (Lue. 6.) que hodie Christum fecutis, & a variis languoribus sanata est? Eheu! abit, transtis, disparuit, ita ut de tot milibus nec unicum os, nec vestigium superest. Quinimo, ut proximus ad hodiernum faciat accedam. Dilectissimi, dum vos numerosa congregatos ex hoc fuggetu inuenier, an mirum foret, si in Xerxis lacrymas effunderes? Quare? Quia considero, omnes vos ut ut hodie vegetos, venustos, nobiles, & literatos, intra sexaginta, aut septuaginta annorum spatiu partim violenta, partim repentina, partim longa morte abiutos, & neminem ullum ex nobis futurupetrum. Heu! dura necessitas! Manet irrevocabile Numinis decretum a S. Paulo (Hebreo 9.) promulgatum: Statutum est omnibus hominibus semel mori! Hoc lex non tantum pauperibus, sed & juvenibus, non tantum egrotis, sed & bene valentibus late est. Quisquis vivit, moritur! statutum est!

Nemo autem scis, quo in ipso.

2. Propositio. Quid sequitur? Sequitur, quod haec mortis certitudinem bene perpendere, & quoniam incerti sumus, quo loco, quo modo, quo tempore sumus morituri, ad mortem nunquam non preparari debemus. Scis, quoniam fit optimis preparatis ad mortem? Jam super illud inserviu! Et iterum repeat: (Segnori Manzo 6. Maij n. 2.) Praparatio optimis est, si ita vivas, aci qualibet dies esset suprema. Proinde sic confidere, ac si haec confitio esset ultima: Sic ora, ac si post haec orationem non alia orandi occasio supereret: Sic pauperibus benefac, aci post aliquot momenta mundo valedicere debes, & sic de exteriori actionibus. In hunc certamen S. Joannes Eleemosynario (Sanchez de Regn. Di 4. p. 4. c. 4.) quotidiane a suis ficerdotibus de morte moneri voluit, his aucti similibus verbis: Domine, jube confici tuum sepulchrum, quia morieris! Agite, consideremus haec ipsam incertitudinem moris quoad locum, modum, & tempus. Attende! Favete.

6. I.

3. Confirmation. Mors, quamvis sit certa, inter tamen est quod locum, ita, ut nemo notarium relinet, domi an foris, in platea, in campo, in aqua, in continent, in lecto, in mensa, aut ubi sit morituras. Notant quidem Historici, aliqua loca plus alii esse fatalibus & infortunatis casibus obnoxia. Ita Parisii in fo-

Y 3 10

ro seu plater ferrariorum, aut cuprariorum tam luculentem contingunt infortunia, ut locis illis ab initio tydere, & ab ipso Deo funestatus videatur. Ibi, cum acus Sancti Ludovici Regis ad sepulcram transferretur, (*Theat. Trag. His. 7., a num. 11.*) antiquum adficium, quod ferendae spectaculi multitudini par non erat, subito concidit, & collabente ruina septem nobilissimum Regis Equites prater ingentem plebiorum copiam obtrivit. Ibi a Henrico Anglia Rege Parientes, qui illi gratulabundum Vivat acclamare noluerunt, cruenta cede trucidati sunt. Ibi Francos primi Sacellanos Autricos per regium tutorem gladio confosos, & Nicolas Gilibus, qui facerant incurrere voluit, lethaliiter fauciatus est. Ibi denique Henricus IV. dum publico curru vulneret, & triumphalem pompa ad Regine inaugurations adornaret, a scario dupliciti vulnera in morte datus est. Verum si rem penitus consideremos, tandem fatendum erit, non esse in mundo locum unum spiphaneum aut paucum parem, in quo non mors suam homini tragediam ludere possit. Forsan in hoc tempore, in quo me audis, in hoc sciammo, cui infides, post pauca momenta caderet eris, qui contra mortis infidias nullibz duratur atyam. Veras in placita? fecurus non es? Henricus I. Rex Cattilie, (*Monach. cent. 8. cap. 8.*) dum urbis plateas obibat, a decadente et testa regula obtritus fuit. Alibus ruri? fecurus non es? Aeschylus Poeta, dum in campum expatiatus in virilanti celsitate conquisceret, & thudiae ex pratorvatis aquila: unguibus decidua fracto cerebro oculus est. Delicariis in horo aut vinea? fecurus non es? Aeneacron Gratus, dum boni dulcedinem gustaret, ab uva sudicantis interierit. Adfides prandio? fecurus non es? Goliath Aulicus in mensa Eduardi Regis Anglia capillo, quem una cum offa forperat, perficit, Spectator es comedio? Oflitus comodus post actam in theatro perfecit, damarlam, qua utebatur, considerabat, subito nemius advertente extinctus est. Ita de me tua veras? fecurus non es? Euripides cum cano domesticos jocos faciens ab lethali morbi vulneratus est. Opificio tuo aut artificio vacas? Lucia Marci Aureli filia, ubi tapersus confluit, punctura acria fauciata, morti concepit. Ehi mi Christiane, quam nullus sit in orbe locus, qui contra mortis latrocinium praeter feceratatem!

4. Fuerunt Magnates & Principes, qui in aulis & foliis suis privilegium contra mortem impletari immensam pro vita confervanda cautelem adhibuerunt: (*Vibius art. dife. fest. 20. Ex. 3.*) Audierunt, quod laurus, vitulus marinus, & aquila sunt immunes a fulmine, & deo Tiberius Caesar turbulento ex eo temper coronam laurem capite gefatabat: Auguftus vitali marinis pelle continuo tecum portabat. Alii aquilarum plumis te defendere lategerant. Ulterius fuere, qui in medicorum experientia, & Sanctorum intercessione vita sua fepm omnem collocarunt:

6. Quidam noctu somnians se mortu lapidei

le-

Ludovicus XI. Galliarum Rex, adeo mortem exhortuit, ut sola illius memoria fere conturbaret. (*Commissarius in His. Gall.*) Fui Princeps alias rerum tenacissimus, & tamen in medicis, in quorum arte confidebat, immenso pecuniarum thesauros profudit: E Gallia fere universa Sanctorum Lipanotachas ubi afferri joist, Sanctum Franciscum de Paula ex Italia accersivit, rogatis, ut suis precibus vita prorogationem sibi a Deo impetraret. Denique fuere, qui in herbis, in medicinis, in fulgaribus undis spem vite reponebant: (*Vibius art. dife. 20. Ex. 3.*) Dicitur, in insula Logica flue fontem, qui sene rejuvenescere facit, naturae de lene decrepito, quod amore vite producentem illuc se contulerit, & aqua fontana lotus & potu virile robur resumperit, uxorem iterum duxerit, & filios genererit. Res inquit fidem penes Audores, & interrogabo. Quid his omnibus profuit tanta vite confermando? Iste? Nihil profuit! Non poterat evitare locum, in quo ex infallibili Numinis decreto succidanea mortis victima occidere. Hodie omnes in sepulchris patrarent, & nihil de eorum gloria praeter inane nomes & exiguum ceterum supererat.

5. II. Quo modo.

5. Mors, quamvis certa sit, incerta tamen est quod modum, ita, ut nemo nostrum reciat, qui ratione, qua decuta, quibus in circumstantiis moritur simus. Etenim quadruplex est mortis genus; una enim vocatur *præmatura*, quae tunc accidit, cum homo in juvenilius annis, instar poni necdum maturi ab arbore decripti, ex hac vita abripitur; prout contigit si in Naim. Altera dicitur *subitaria*, cum homo ex se vegetus, & nihil minus quam lethalem metuens repente obtrutus; prout contigit facerent Heli, qui audiens filios suos una cum Arca Domini captos esse, intulit terror, eum fulmine percussus de sella, cui infederat, mortuus corruit. Tertia est *vulnera*, cum homo ab extrinseca vi, ut vulnere, veneno, submersione, aut alio malo extinguitur; prout contigit Abafaloni, qui cum exercitu in pratio viclus, cum in fugam felice effunderet, capillitio ex ille hastis, & a Joabo, inimico Belliduce, tribus lanceis per foratus crepuit. Denique quarta *naturalis*, seu illa illa, cum ex defectu humorum aut caloris vires & vita deficiant, eum in mortem, quo lampas ex defectu olei extinguitur; prout contigit Davidi, qui in senectute tanto frigore sicut concubis, ut quantificaque fomentis non amplius calidieri potuerit. Dic, mi Christiane, quo mortis genera tu abripieris, an præmatura, an subitaria, an violenta, vel naturali? Hoc plue arcanum, nemini notum, & in sola Divina Providentia diphthera scripsum est. Vis iterum exempla eorum, quos varia mortes ex diversissimi causis ore abripuerunt? Percepit pauca!

6. Quidam noctu somnians se mortu lapidei

leonis, in columnas penes Ecclesiam excisi, letaliter fauciatus, (*Monach. cent. 8. c. 3.*) dum altera die apud templum illud prætergressus inter ritum & indignationem manu in vicum leonis immigerit, a latente scorpione iactus, & mortuus est. Germanus quidam conturio (*Monach. cent. 2. c. 15.*) spectabat certamen cataphractariorum contra Herois contra Turcas; Heroes ille, postquam infolita fortitudine complices adversarios intercererat, tandem multitudine obrutorum periret: Postliminus, ubi centurio ille cadaver occisi exploravit, vidit & agnovit suum esse filium, & subito pro tristitia mortuus corruit. Homerus ruri obambulans incident in pisticatores, colque de felici capture queritans responsum hoc anigmaticum relinquit: *Quod capimus, dimisimus, quod non capimus, habemus.* (*Monach. cent. 8. cap. 27.*) Quam dicti obcurritur ille primi mirari, deinde cum solvere non posset, erubescere cospit, postrem pro tristitia conturbabit. Similiter in modum Aristoteles Philolophorum Princeps, cuius ingenii pertipicatio omnia natura ab conditum fugiebat, cum ad ripam marii conflexus, & Eupirum abeuntis & redeuntis aqua intueretur, nec cauam illius penetrare valeret, in aqua sole immergit. (*Monach. ibid.*) Paucus haec fuit, quod enim melancholia & tristitia multos occiderint, rurum non est, verum illud admirabile, quod ipsa etiam Iustitia multos in mortem dederit. Salucus Turca, (*Monach. cent. 3. c. 5.*) cum filium reducem recipit, quem mortuum, aut a Christianum captum credebat, præ gaudio exanimatus fuit, Diagonas, cum videt filios suos in ludis Olympiacis coronam retulisse, præ lacrima mortuus est. (*Bazias Serm. 49. n. 26.*) Cum igitur mori idem sit, ac in eternitate nasci, idem sit infans in utero non certo tempore conservatur, ita ne homo in hoc mundo certo tempore conservatur, & aliqui in juventute, alii in aetate virilis, iterum alii in senio abripiuntur. Audores nostra quazdam blaterant de annis climactericis, eorumque percalidis, annos autem climactericos nominant omnes septenarios, & novarios, dicantque intra eorum spatium tempore notabiliter corporis humeri alterationem fieri. Maxime autem formidabilem esse ajunt annum hexagesimum tertium, in quo concurrunt novem septenaria, & septem nonarii. (*Monach. cent. 10. c. 68.*) Verum jaclitens ita, ut volent? Si rem attenius consideremus, tandem qualiter annus climactericus est, quia quilibet pericolo mortis obnoxius: Quis est aetas humana annus, in quo non mortu sunt mileni & mileni? Certe nullus! Legamus in coeneterii Epiphania, & in axis Sepulchalibus Chronologia, inventemus innumerous, qui extra annos aetatis climactericas abripiti nec trigesimum, nec vigintimum annum attrigerunt. *Anzi non sicut aratus, ait Plaunita.* (*17. 89.*) Quid infirmus? Sic ut aracearum telefacile vento abripiuntur, & nec uno momento a scopo lectare sunt; ita vita nostra?

9. Verum quia causa subest, quod Dominus Deus horum mortis tanta cum industria homini occulit? Postquam Adamum in paradiso creverat, constituit eum dominus omnium delicia-

rum,

rum, excepta una arbore, cuius fruges illi servirifice interdixit, additis minus. In quaunque die conderis ex eo, mortis moritur. (Gen. 2.) Quid evenit? Scimus Adamum a serpente deceptum, ab uxore provocatum, inobedientem & refractarium, non sine grandi lassone honoris divini ponom veritatem devorasse. An eo momento mortuus est? Nihil minus! Visit non gentes triginta annos? Quid autem he rei? Siccine frustrantur mina Dei? Quis porro illum morietur, qui in suis decretis videtur vel esse fallibilis, vel mutabilis? Dilectissimi, sentite de Deo in honestate ad reverentiam? Mortuus est Adam eadem, non obstante, quod ultra non gentes annos vitam produxerit; quia mille anni ante oculos Dei, sicut dies hesterna, que praterit. Mortuus est ex die, quia singulis momentis aliquod temporis de vita nostra decedit. Cur autem Deus sententiam suam per repentium Adam obtinuit non sit exercitus, rationem affigans doctissimum Oliva 1.6. Strom. f. 12. ait: Maluisse Deum, quoniam mina sua irriteret ipsius, quam quod Adamus refecit mortis sua momentum. Malo, inquit Deus, mens misera irritata videri posse, quam Adam sua mortis unam diem utere non incorum. Cur autem hoc? Primo, ut homo semper sit paratus mori. Secundo, ut functiones Reipublica utilies non omittantur. Tertio, ut non disseratur penitentia, & peccatorum audacia eti hac ipsa mortis incertitudinem compescatur, per illud enim, (Gen. 3.) Non moriemini, seducti sunt propotentes. Oh! quam alte habet veritatem cordis fino imprefiam habuit juventus illa, de quo Raulinus, tr. de Mort. Spec. Exemp. V. Mors. Ex. 3. Ut ad mortem separaret, valedicendo manu in sarcinum aeternum recedit: Verum ubi id patri innovit, in furias actus ad Monasterium contendit, minatus Monachis, ut, nisi confessum filium sibi extraderet, totum Monasterium in cinereum redigere vellet. Nemo erat, qui infamem compescere poterat, nisi filius: Ille ad portam progressus, mihi genitor, abebat, ut video, in mundum reverti me jubes, quia in me filium unigenitum tuum familia lipes recombit. Obsequat tuis mandatis, sunicum abutim, qui in nostra domo semper mihi diffidit, abrogare promittas. Promitto, fili mi! non deoerit affectionem voluntas, nec facultas. Quis est iste abofus? Et ille, postea filius, quo grandis cum diffidencia nunquam non vidi tam juvenes, quam senes mori: Id si abrogare promiseris, revertaris ad faculum. Quid pater ad ita? Toto vulnus erubuit, nec filio in vita Religiose instituto amplius molestus fuit.

Ergo necesse est, ut semper finis parat.

10. Epilogus. Oh mi Christiane, amulari sapientiam huius iuvenis, & saepe tecum ipso cognita: Mori est mons antiquissimus, est infallibilis, est indispensabilis. Quamquam ait ita sit, nescio tamen, quo loco, quo modo, & quo tempore sim moriurus. Ergo necesse est, ut a vanitatis facili animum avellam, & beata

mitti me parem. De Sancto Materno Apostoli Petri discipulo dicitur, (Vibius art. dif. fons. 19. Ex. 4.) quod ter mortuus fuerit; nam fuit illi juvenis in Nain, primo resuscitatus a Christo, deinde in Alalia praedicans Evangelium, secundo mortuus, & per quadraginta dies sepultus a S. Euchario iusti divi Petri revocatus fuit. Postmodum, primus Colonia Episcopus factus, illi Ecclesia quadraginta annis praefuit, & dominica Dominica legitur Evangelium de juventu in Nain, tertia vice defunctus est. Si tres mili mortes obvenerit, ita, ut prima & altera vice aeterni morienti adficeret, & probationem facero possem, utique vita tepida, & peccaminosa minus mili vita verti posset: Verum una unica mors me expectat, a qua penderi extermi. Hac si male cedat, error non amplius est emendabilis. Igitur negotium negotiorum maximum est, ut semper sim paratus mori; quia nescio, an non iam in hoc tempore, & repentinus obit, hoc momento moriturus sim? &c. &c.

In Feso Nativitatis B. V. Maria.

CONCEPTUS LXXI.

De tremendo Del Justicio, siisque circumstantie invocando desuper patrocinio Beatisissima Dei Marii.

Qui me invenerit, inveniet vitam, & haeriter salutem a Domino. Proverb. 3.

Beatisissima Virgo peccatorum Advocata.

1. Pausania, generofus Atheniensium Bellorum dux tanta fortitudine, tantaque gestorum gloria horuit, ut innanuabilem Persepoli exercitum, ducentis armatorum milibus constanter, una cum Ductore Mardonio ad intermissionem deleretur, reliquaque Barbarorum ex Insula Cypro ejectis regum Graecorum ultra Hellespontum ampliarunt. (Fragi 1. cap. 3.) Verum hoc ipso fortuna favore plus minus elatus, & regandi ambitione in transversum actus, cum iniunctio proditione consilia agitata, & a Xerxe Perfamus Monarcha Regalem filiam pro sposa, atque coronam regni Byzantini pro dote, ruina patria merebii coepit. Ut ergo in fatali lusterante commercio, quod legis & cursoribus non poterat non esse fulguratum, securum se redderet, illos omnes in Peritiam adventantes trucidari precepit. Verum hac ipsa cauela se prodidit; adverterens enim Argilius, Pausania in paucis amicissimum, cursorum in Peritide ire, nec Jampli redire, concepta malis fulspicione, litteras sibi concredidit non in Peritide, sed Athenas deulit, & rem omnem Senatui prodidit. Cittatus Pausania Athenis comparuit, causam suam defensit; verum, cum allata testimonia, fumam scripturam, & iratos judicium vultus confinxit, sustinendo judicium haud amplius par in templo Dex Palladis confagit. Quid agerent Judicis? Ex una parte nolebant violenta perducula

De tremendo Deli Judicio.

Ils extractione reverentiam asty sacri violare: Ex altera parte indignum arbitrabantur, tam enim crimen imputatum relinquerre. Igitur decreverunt portam templi muro claudere, ut in eo tanquam carcere miser fame, & arsus contabesceret. Sententia hanc executione data est, fuitque civium omnium, confangui neorum & familiarium tam implacabile contra Pausaniam odium, ut vel ipsa Althea, illius mater, quamquam tenui infirmitate debilis, primum lapidem ad obstruendam templi portam asportarit. Abrumpo jam historiam, & ea, que in rem meam faciunt, ero. Deus Bone! Sicut anteriora merita non profuere perdiu Pausaniam ad misericordiam; ita in iudicio non proderunt peccatori bona opera per peccatum revocata. Sicut Pausanias sustinenda iudicium ira impur fuit; ita peccator sustinere non poterit irati Numinis vulnus. Sicut vel ipsa mater Pausanias illum condemnavit; ita &c.

Quia iudicium Deli est terrible.

2. Propositio. Eheu! Quid dicam? An ergo peccator in iudicium adductus nullam inventat misericordiam apud Mariam, amantissimam Matrem nostram? Suspendo responsorem. Interim agite, Dilectissimi, poliquam de morte per aliquor Sermones egimus, jam unico Sermone de iudicio divino agentes, ejus formidabilis circumstantias, initium, progressum, & finem, id est, separationem, malorum a bonis, rigorosum examen, & terribilem sententiam confidemus. Dico, unico Sermone, quia hac materies jam sufficienter & tute, praelatim initio hujus operis, tractata est. Statuum ab benemis famel mori, ait Apolonus. (Heb. 9.) & post hoc iudicium. Supra que verba Sanctus Gregorius, lib. 2. Mor. c. 17. Vnde quandoam servis ac fermebris patitur, cum per solitum carnis stereo appetitus iudicium, & quanto magis difficultatem iudicium iam quasi tangit, tanto orriblemus formidatur. Attende! Favete!

3. I. Primo, proper separationem infernum ab iustis.

3. Confirmatio. Initium iudicii erit terrible proper adventum tremendi iudicis, & facientem paulo post separationem iustorum ab iniustis. Deborah post reportaram de iniustis victoriis Deo Adjutor laudes, & psalmi in hac verba cantabat: Domine, cum exires de Siria, & transire per regions Edom, terra mors tua est, & cuncte dñe/verunt aquis. (Jud. 5.) Tauta siquidem est Dei Majestas, ut non modo terra, sed & celi, id est, si haec ut allegorie loqui velimus, non solum peccatores, sed & homines justi ad ejus conpectum turbentur. Terra ex natura sua est stabilis & firma, & tamen non sine prodigio contremuit: Celum est mundum, & innotum, & tamen ad presentiam Dei, prout

loquitur Rupertus in Jud. cap. 5. (hic) quod quadam pessore iudicem emisisti, & quis diligenter dicitur. Heu! quanta erit conternatio, quantum tremor tam iustorum, quam impiorum ad confundendum Dei iudicantis?

4. Verò iudex non liberabit iustos ab hac formidine, cum in folio Majestatis fusa ledens, & congregatas coram se totius mundi gentes habens, Angelorum ministerio separabiles bonos a malis, instar patris illius familias, qui zianas a tritico, instar pilctoris Evangelici, qui pices bonos a malis, instar pastoris boni, qui agnos ab hodiis segregabis. Nunc in mundo, & in ipsa Dei Ecclesia boni cum malis, innocentes cum reis, avari cum beneficiis, impudici cum castis, ebriosi cum sobrios, superbi cum humilibus, irascibili cum mansuetis, velut animalia in arca Noe, promiscue vivunt: Nunc amici Dei ab iniunctis non distinguuntur; multi extrinsecus videntur innocentes agri, qui intrinsecus sunt lupi rapaces, sunt hypocrita, qui, ut apparetur hominibus jejunantes, exterminant facies suas, & quod vel iusti iudicentur, concionibus interfunt, Ecclesias frequentant, Sacra menta percipiunt. Quid plus est: In hoc mundo impius omnia proprie succedunt, honorantur, qui concipiunt, contemnuntur, qui honorari debent, & iusti finitram, illi dexteram tenere videntur. Verum in extremo illo iudicio libertus nullus assignabitur locus, ibi tollentur iniuriant palla, manifestabuntur abscondita cordium, Christus bonos ad dexteram suam, malos ad sinistram statuet: Et statuerit over quidem a destris suis, hodus autem a scutis. (Matr. 25.) Vis hujus rei figuram ex Scriptura?

5. Cum Iosephus duos filios suos, Manafes felices & Ephraim, (Gen. 48.) ad Jacob pro impetranda benedictione paterna adduxisset, & Manafes primogenitus ad eum dexteram, Ephraim vero ad sinistram collocasset, Patriarcha Jacob spiritu divino illustratus, ut illis benedicentes, commutavit manus, in sequenti modum crucis compoluit, ex quo factum est, ut ad eum dexteram staret, qui prius fuerat ad sinistram, & ad sinistram esset, qui prius fuit ad dexteram. Manafes figuram gerit hominis peccatoris, Ephraim vero hominis iusti, Christus autem in die iudicii quasi manus maritatis, & peccatores, qui in dextera, seu abundantia prosperitatis in hoc mundo fuerant, ad sinistram, iustos vero, qui in hoc mundo ob variis tribulationes & contemptus quasi sinistram tenuerunt, ad dexteram suam dauerunt. Oh tremibile mutationem, quia primi erant novissimi, & novissimi primi. Oh formidabilem separationem, quia ex perfonis ejusdem status & conditionis, ejusdem urbis, ejusdem domus sibi ad dexteram, alii ad sinistram flauerunt. Oh quam lacrymorum tunc erit improbo marito separari ab uxore, improba uxori separari a marito, parentibus separari a filiis, filiis separari a parentibus, fratri separari a fratre, sorori

fore &c. Ad dexteram autem Christi tunc stabant sanctissima Dei Genitrix cum illustris Virginum choro, Abraham cum sanctis Patriarchis, Iosias cum Prophetis, David cum Regibus iustis, Petrus cum Apostolis, Stephanus cum Martyribus, Nicolaus, & Martinus cum Confessoribus, Antonius cum Anachoretis, Magdalena cum Poenitentibus atque omnium Ordinum Fundatores cum suis filiis. Quinimo, prout discurrit S. Gregorius Hom. 16. in Evang. tunc Viri Apostoli animas, quas a peccato ad poenitentiam converterunt, ad Christum adducunt. Apparet Petrus cum conversa Iudea, Andreas cum Actaja, Joannes cum Afra, Thomas cum Indra, Philippus cum Phrygia, & omnes Domini gregis pattores cumanimbas, quas Christo lucrari sunt. E diverso a sinistris stabant Cain cum omnibus patricidiis, Iudas cum omnibus apostatis, Pilatus cum iniquis iudicibus, Herodes cum tyrannis, Simon cum hereticis, Iezabel cum adulteris, & hi quidem omnes, prout S. Augustinus ferm. 35. de Sanctis ianuit, in fasciulos ad combundendum colligati; ligabunt enim rapaces cum rapaces, adulteri cum adulteri, fornicatores cum fornicatores, homicidiis cum homicidiis, similis cum similis. O Bone DEUS! Quanta tunc erit confusio, quanta rabies, quanto desperatio multis divitibus, malitis nubilis, innumeris sapientibus & potentiibus hujus facili, cum ex adversa parte fuo subditos, famulos, fratres, conjuges, pauperes, illitteratos, esque, quos in hoc mundo nec a spesti dignati sunt, in amitorum Dei numerum, ad gloriam & triumphum recipi conseruent, se vero olim magnos & adoratos regi, despici, conculeari, & ad iram Dei relegari! Huius quoniam erit confirmatione: Capiat, qui quis capere potest! Ego pingo ad alia.

§. II. Secundo, propter rigorosum examen.

6. Progressus Judicii erit terribilis propter rigorosum examen, quod de omnibus actionibus, verbis, & cogitationibus nostris instruetur. Qui domino autem instituerit? Divinas Iudeas conscientias hominum aperiet, aut, prout aliis loquuntur, instar chrysalis pellucidas faciet, ita ut arcana & noxas facturas sollicitate abconditae ipsa sit proditura. Tunc venient erit, quod Iudeas vaticinatur et. c. 1. Confundantur, fecerunt aegrotum foliis. Graphica humiliatio: Quid vult dicere? Intuinis querens, quomodo hyperbolem tempore dependita foliorum luxurie riegetur, arida est, exsiccata est, & non nisi steriles racemos ostendit, ita ut ab aliis arboribus hyenali sterilitate emortuis vix a peritimum quovis discerni possit. Verum appropinquare veritas temporis, tunc proubarentibus foliis scipio proderit, ita ut ab arboribus fructus a nomine non differimani valeat. Age, accede, perinde arborem, ut folia sua colet, & rebarbat, sic fore, ut inter-

poma, inter pyras, aliaque ligna utilia repertetur. Actum ages: Non poterit exortare vestrum calorem cohibere folia, tui ignobilis testes. Eadem erit miseria peccatoris in judicio: Defiderat tegere, supprimere, occultare peccata commissa, & non poterit, quia sol iustitia Christus aperta conscientia palam omnia provocabit. Provocabit peccata non folium externa, sed etiam interna, inordinatus motus, & pravos animi affectus ac cogitationes, quibus confessi: Provocabit peccata verborum, decretiones, juramenti, perjuria, blasphemias, in quas erupisti: Provocabit peccata operum, fraudes, uleras, impudicitias, adulteriorum, quae committi: Provocabit lecum dum omnes circumstantias, id est, peccator ad majorem illius confusione affectus tempus, locum, personas, nec non peccatorum specimen, numerum, gravitatem, & alia: Objicit nebis in faciem omnia, quacumque fecimus in qua die, in qua hora peccavimus, sit S. Augustinus lib. de catech. rad.

7. Necdum fatis: Non solum gravia & levia, nec solum occulta & manifesta peccata, verum etiam virtutes, & bona opera ad justitiam suam trutinam libabit: Ego, cum accipere tempus, ait Iudeus Christus, iustificatis indicabam. Psal. 74. Tempus accipies Deus in die iudiciorum, & tunc examinabit cuiquele Jesus, an es devotionis, aut hypocriti fuerint suscepisti: Examinabit elemosynas, an ex charitatis aurvariatis motivo fuerint facta: Examinabit Confessiones & Communiones, an cum debita preparacione & devotione fuerint perfolunt: Examinabit Missarum Sacrificia, an ea, quae per te, attentione, & corporis compositione fuerint audies: Examinabit omnia virtutum opera, an ad amoris & beneficiti divini amissum fuerint communantes. Eheu! exclamat Carthaginis Hugo in Psalm. 74. Terribile verbum, quod non tantum peccato, sed & iustitia, bona felicitate opera examinabit. Necdum attigitur terminum divini rigoris: Christus Dominus, quod adhuc terribilis est, post honorum operum examen etiam beneficiorum, quia nobis contulit, exactam rationem petet. Propheta Jeremias divino iudicio predicerat, nubes Hierosolymitanam a Chaldais diripiendam, & ipsorum Regem Sedeciam in manus inimici Regis delaplurum: Losserus os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius videbant. (Jerem. 32.) Et ecce! hoc vaticinum adeo Sedeciam Regem in furia egit, ut sanctum Vatenum sine mora comprehendit, & in vincula confici precepiter. Quae causa, obsecro, hujus supplicii? cum Sedecia tam intolerabile exstinxim audierit, quod in conspectu Nabuchodonosoris, venit, & iugis oculis captivus subiecendus esset? Nempe sentio, quod res est. Sedecias accepti regnum a Nabuchodonosore, cui fidem reverentiam juraverat: Cum ergo tanti beneficii immenor contra liberalissimum Principem, benefactorum suum maximum, rebellaverat,

rat, metuisti, & erubescisti, quod perfidus, & violasti iudeis reus, captus ac vincis minaces vistoris oculos subire, & ab ejus ore deumane ingratisitudinem exprobationem audire debeat: Gravior terror est, ait hunc in locum S. Hieronymus in Jer. 32. (hic.) Oh! quanta igitur erit confusio peccatoris in iudicio, cum implacabilis iudex beneplacita, non summatis omnia, sed speciatim singula peccatorum una cum reciproca illius ingratitudine objicit, inquietus: Infelix! Ego tibi immortalem animam dedi, ut illam salvam faceres, tu tamquam turpissimum criminibus fecisti, & aeternam damnationem obnoxium reddidisti. Ego tibi corpus contulisti bonum, firmum, vegetum, ut illud anima subjecisti; tu tamen vires, valitudinem, & sensus corporis omnes ad concupiscentias spuria utrupsisti. Ego tibi creaturas numero innumerabiles, & natura praeftantissimas ad tuos obsequium addidi; & tu omnes in iniquitatibus tuis servire fecisti. Ego amore tu ad iustificationem animatus factolanda Sacramenta iustificavi, illigatissimae inspirations, admonitiones, piorum exempla, & impiorum supplicia adieci; tu tamen hic omnibus ad majorem pertinaciam & mei contumeliam abutus es. Oh fulmina! Oh tonitus! Quid peccator ad haec? Eheu! erubescens & confusione plenus fugere volet, & non poterit!

8. Crefcit haec erubescencia & confusio, cum iuratus humani generis hostis accusator accedet. Scias enim velim, mi peccator, nunc diabolus blanditur, nunc Dei offensas tanquam fragilitates extenuat, nunc facilitatem venia nisi promittit, & tamen credulus ejus suggestionibus obsequiose matrem gerit: Tunc autem rabida, & implacabilis inimicia vindictam clamabit, & in uam perniciem potestissime perorabit, inquietus, prout inuitus Augustinus ferm. contra Iudeos & Arrian. Agnoscit Iudeus, in die finis ultimus hominis, sumum bonum, & omnium bonorum origo, & principium! Si tantus solet: effe luctus, cum quis e domo paternae exiliatur; quantus erit reprobus, cum a caeli patria, a Deo, a Dei Genitrice Maria, ab Angelis & Sanctis in perpetuum gehennam exilium nunquam reditum abire jubatur. Hoc pena, ait Chrysostomus Homil. 47, ad populi gravitatem: Si mille milies proponentes, non tantu' afflito, ac praeparati illa beatitudine, gloria, & presencia Christi. Non si ponderosa ratione hac enunciata factus Doctor; sicut enim sumnum hominis bonum est videre Deum, amare Deum, ac frui Deo; ita & sumnum hominis malum est, illis omnibus privari, & a gloriola illius societatis jacunditate repelliri &c. Alterum hujus sententiae verbum est: Natale: Oh: quam fastidabile, ab eo maledicti, qui omnium benedictiones sors & origo est! Eheu! si olim Eliu paterna benedictione le privatum agnoscens instar bruti rugiebat, quantos, qualisque rugitus edent reprobi, cum non solum Patris aeterni benedictione le privari, sed & cum omnium malorum imprecations le effici & exheredari consiperint. Certe tunc ululare, rugire, & lamentare incipient: Undiqueque cornam brachii sui vorabit. (Isa. 9.) ac sibi ipsi maledictis excubare: Maledicti oculi mei; quibus toties illicita iniuria sum, nec unam vere penitentiam lacrymam fudi: Maledicta lingua mea, qui tot turpis, iniqua, & perniciosa effutti: Maledictum cor, quo gravis cogitationes, & obco-

§. III. Tertio, propter sententiam condemnatoriam.

9. Deinde Divinissimus Iudeus contra peccatores convictum & confidentem, atque propria executione nihil afferre scientem, vultu & voce terribili cuius anteritate calam & ter-

na defideris volvens aeternis me bonis privavi! Oli quam formidabilis haec maledictio, ex qua tota alia maledictiones in aeternum consequntur. Tertium denique hujus sententia verbum est: *In ignem aeternam!* Audi damnate peccatori! Si Deus te immitteret in palatum auro & gemmis rutilans, si in hortum varia florum amoenitate distinsum, si in balnea suaveolentia, & refrigerantia, ululare infar luponum deberes, quia a Deo separari juberis: Quanto magis incondito animi dolore obnui te oportet, cum discere cogeri in ignem, & quidem ignem aeternum? Tunc in terra barathrum immergi desiderabis, sed frutra! tunc rupe & montes invocabis! Cadre super nos! sed frutra! tunc supplicabundus ad Deum converti voles, sed frutra! Non exaudies ille, sed abfuge illa misericordia repetet: *Dicende!* Dicende vos iniqui Iudices, qui iustitia leges violatis: dicende mercatores, qui multiplicatis fraudibus ditati estis: dicende parentes, qui filios in viam salutis dirigere neglexistis: dicende uiturari, adulteri, fornicatores, & omnes, qui in statu peccati mortali mortui estis, non superpete vobis misericordia apud me Deum velutum: non superpete vobis misericordia apud sanctos meos Colites & Concives: non superpete vobis misericordia apud Beatae Benignissimae Genitricem & calorum Reginam.

Iudeo peccatoribus se emendare voluntibus fideliter affit.

II. Epilogus. Itane? nona mihi cordia apud Dei Matrem? quis est Advocata humani generis? quis est Refugium peccatorum? cuius Nativitas gaudium annunciatum universo mundo? Respligate, Dilectissimi! Responsum vobis debet ab initio Sermonis hucque suspensum. Narratum est de perduelli Paulania, quod in fano Palladii immutatus, & ad famis supplicium damnatus, non ad ipsam suam matrem commiserationem invenierit, quatenusque est, quod a Maria Mater nostra in die iudicii expectare posset, aut debet peccator? Respondeo cum differencia, & distinctione: Velenum quæstio procedit de peccatore obtinente, inventato, & nil minus quam emendationem cogitante: Et huic in faciem aferro: Autem est, non invenient misericordia locum, Maria pro ipso nata non est, erit in iudicio cautes inexorabilis; quia maternum illius pallium non est malitiae tegumentum. Si vero quæstio sit de peccatore penitente, & ad feriam emendationem contrito corde aspirante, ajo, matris sit animi, accedat ad thronum clementie, invenient misericordiam, quia ipsa Dei Genitrix revelavit Beata Brigitta (Recit. S. Brig. l.4. cap. 138.) se esse Matrem peccatorum se emendare voluntum. O quanta gratias, quanta Dei beneficia Benignissima clementia Mater hujusmodi peccatoribus impetrat: Iilos in periculis tuerit,

in tentationibus confortat, in fide roborat, in ergo erigit, in charitate inflammat, & si certi definit, in morte & iudicio potenter defendit. Lubet hujus misericordie exemplum audiire? (Lucian. 10.2. ser. 78. n. 7.) Anno Domini 1338, in Alsatia degebat Nobilis quidam feceratissimus, qui, sicut omnium flagitorum reus fuit, ita fuit salutis spem aut nullam unquam concepit, aut conceptam amisit. Nihilominus, cum de prodigiis Beatissima Virginis imagine Eremi in Elvetia miranda enrari audiret, propositum fecit, Tauraturgum Dei Matrem peregrinatione venerari. Ivi cum aliquot suis coortane, non tam devotionis quam curiositatis causa, atque in sacro Saccello appulus non tam sua fœdera, quam capitales inimicos, a quibus lethales infidilia jam aliquoties passus fuerat, accusavit; addidit tamen hoc unum suspicuum: Oh clementissima Dei Mater, si me iniunctis meis succumbere forte contingit, tu iam ultima lucta ne me deferas, sed potius gratiam impeta, ut sine sacramentorum subficio nos decedam! Hac pacis: Dein in holopitum recebens vino litabat, horari etiam auctus, se compendiosus precatiunculis plus posse efficeret, quam ali prolixus. Ita cum focis domum rediret, una velutera die fat fortunatus. Tertia luce, cum nemus aliquod pertransiret, ecce! armati latrones, & vicini fruticibus erumpentes, ceteris in fugam acti, hunc unum Nobilis impetrerunt. Vociferari ille, & rogare, ut saltem sacra Confessione & Communione sibi conscientiam expiare literet, sed incautus, quippe multis vulneribus examinatus, caput abscissum, & in contiguous vallum abjectus est. Post aliquot horas Divo diffidente contigit, hac via proximi pagi curionem penetrare: vito cadavere obtupuit, conque truncatum accurritus perlustrat, audi vocem morienti simillimam, circumspicit, accedit, videbat abscissum caput, a quo facrastoma mortis Sacramenta articulatis verbis rogabatur. Quis non obfupet? Nihil moratus animorum curator accipit abscissum caput, illudque cadaveri adaptat, tum excepit iterum totius vita Confessionem, & quoniam interim miraculum fama percrebit, ingenti hominum multitudine stipatus ab Ecclesia lacratisimam Synaxis afferit, quia ubi morientis summa cum devotione percepit, coram universa adstanti tribus publice professus, se finauditam hanc gratiam in Saccello Eremitico a misericordissima Dei Matre impetrasse, simul spiritum Deo reddidit. **En!** mi peccator, quo tibi contra piomeritam Iudicis iram configendum sit! nempe ad Mariam, quia est Religio peccatorum se emendare voluntum! Hanc igitur clementissimam Dei Matrem hodie & quotidie peculiariter devotione venerare, hanc in moribus & virtutibus imitare, hujus laudes ac gloriam pro viribus propagare fude, in hujus amorem a peccatis committendis abiuste, & commissa compuncto peccatore, sinceraque penitentia elue, sicutque reifica-

tificabuntur verba illa solatio plena, quibus Concionis initium dedit, & nunc coronidem impone: *Qui me inveniet, inveniet vitam, & huius salutem a Domino.* (Prov. 8.) Amen.

In Feso S. Matthai Apostoli.

C O N C E P T U S LXXXI.

De inferno, & in primis de carcere infernali quilitate, & cohabitatione damnum, & damnorum.

Vidit hominem sedentem in telonio, & sit illi: *Sequere me!* Marsh. 9.

Consideratio inferni intendat bonitatem peccatorum.

I. *S. Anthonius Malachias Hybernia Episcopus*, cum in illam insulam perveniret, infidelibus idolorum cultui deditis deo, de immortalitate animarum, de iustorum premiis & impiorum suppliciis Apollonio servore predicavit; verum ab obstinatis nis nisi risu refulit. Rogavit ergo Deum, ut gentium harum conversioni opportunitas sibi remedium suppeditaret, s. quod petuit, impetravit: (S. Bernard. in Vt. S. Malach.) Aperto terra hiatu infernali abyssis fe spectabilem præbuit, quo vita damnatorum tormentis idololatras adeo conteruit, ut salubriora consilia fecit utram Christi fidem amplexatus fiat. Dilectissimi Christiani! Non est quidem opus, ut aeternas veritates, quas fides certitudine non edocet, corporibus osciles (scilicet; nihilominus) in medio Christifimili adorant idola, nimis idolum superbit, idolum avaritie, idolum luxurie & alia, suntque inter Catholicos permixti, qui vitam gentium vivunt, haud feci, acsi animis immortaliis, honorum operarum retributio & malorum supplicium aliis est fribula & commentum. Patimini ergo, ut potius quam de morte & iudicio paucadiximus, etiam de damnatorum suppliciis aliqua differamus, putat enim S. Basilius in Ps. 37. hanc materiam tante esse efficacie, ut faxatiam pectora expugnet; nam supra Psalmista verba illa, *Throne Domini docebo vos;* (Ps. 33.) expresse ait: *Cum te appetitus invaserit, peccanti, cogite profundum barathrum, & inextricabiliter sentieras;* & hoc timore tanquam freno concupiscentiam reprimere. Quid autem de aeternis damnatorum suppliciis confundendum vent? Secundum vestigia coronatae Psalmita, qui, ubi singulari divina Providentia praefidio latetatur, de his, qui in vanum querierunt animam suam, enuntiat sententiam, quia indiscriminatim damnatis omnibus applicari potest: *Inveniunt in inferiora terra, traducti in manu gladii, partis vulpium erunt.* (Psalm. 62.)

Considerandum autem bene, quantum ibi tormenta primo, ex loci qualitate.

II. Propositio. *En!* huc hodierni sermonis ma-

teries, & divisi! Occasione illorum verborum, tenebant in inferiora terra, explicabitur, quid sit infernus, & quam terribilis in illum ingressus. Occasione illorum verborum, *Traducti in manus gladii, explicabuntur supplicia poenis proportionata.* Occasione ultimorum verborum, *Partes vulpium erunt, explicabitur tormentum,* quod damnati habent ex cohabitatione, & confertio damnatorum, & damnum. (Signori Manua 27. Aug. m. 5.) Poteris, mi Christiane, dum talia, tamque terribilia audis, S. Matthaeo Apostolo inexplicabilem felicitatem gratulari, quia ex istis malis reatu ad Chriti sequalam, & beatitudinis praemium vocatus est. Attende. Favete.

G. I.

3. Confirmatio. *Inveniunt in inferiora terra.* Hac prima significatio est, qua coronatus Phantes miserandam hominis damnati conditionem depingit. Sicut terreni Principes & Republica non solam parata habent præmia & dignitates, quibus bene meritos remunerant, sed etiam carceres, catilas, & equoleos, quibus facinorosos, & perduelles in criminum vindictam puniantur; ita Justitia Dei non modo calumpræmandis iustis, sed & in medio terra infernali carcerem condidit, quo peccatores plectantur. Dico: In medio terra. Cum ergo ad comparatum Geographorum terra in sua circumferentia quinque milles & quadragesima millia, consequenter diameter, quem circulum ter continet, milles & octingenta millaria germanica continet, sequitur, infernum ad diuidum diametrum, id est, ad nonagesita millaria intra pedes nostros existere, & gravit assertum hic est. (Lucian. to. 4. Cons. 65. nur. 1. intra terram videra & rupes impenetrabiles excavatum ardore. Est autem infernus carcer ignitus, iis definitus, qui lethali peccata obnoxii, & impunitates vita decadunt, ubi cum damnibus beatifica Dei visione, & honorum omnium aeternae fructione orbati, aeternis flamma ardoris subadditi, sine fine, sine requie, sine intermissione torquentur. (Padag. Cor. p. 1. 6. 6. 9. 9.) In Scripturis & sanctis Patribus diversimodo nomenclatur: notatur, dicitur enim *terra inferna;* (Job. 10. 20.) quia omne bonum ibi exultat, & omne malum abunda. Dicitur *terra ultima;* (Ezech. 31. quia damnato in intellectissimum illud exitum relegato nihil amplius superest, quod speret. Dicitur profundum *barathrum & lacus;* (P. 26.) quia non datur ibi revertendi via aut exitus. Dicitur denique gehenna, ob comparationem cum valle profunda prope Hierusalem, ubi Iudei idolo Moloch filios suos in igne molibant, & ne percussum ejuslatu a parentibus audiatur, tympana pulabant, cornua inflabant, & omnis generis inspicac intonabant, qui locus gehenna, seu Tophet appellatur.

4. Verum milis jam istis, de quibus proxime redibit sermo, reflectamus oculos ad vocem:

Intraebant, & in ea iam primi ingressus, quia anima iudicata & condemnata a dominiis in infernum rapitur, tragediam conferderemus! Cardinalis Damiani enarrat suo tempore luctuosum contigisse infortium: Duo operariabant in silvarum incades, ligna fisiunt, cum ecce! terribilis & decumanus serpens ex condens dumorum tenebris in eos erupit, bicipiti rictu, tricuspite lingua & fulgarantibus oculis ac dentibus morte utriusque minitans. Unus animosus arrepta alia monit obvia progressus alterum illi caput amputavit, verum infortunato ictu; cum enim alia illi & manus effet proplata, serpens ex vulnera crudelior in eum involare, multiplici gyro circumdare, & secum rapere coepit. Non est explicata facile, quam lamentabilis vocis infelicitas hominum confundis fuit opem, deinde superos & inferos invocare: Sed incassum socius timore corporum fugam eripuit, & ite ab implacabili dracone in subterraneum speluncam raptus, abrepatus dispergit. Hac commorantes sanctus Cardinalis subiungit, ut in folio horrore percelli, quoties triflum hunc calum cogitaret; imaginor enim milii, sit, quomodo miserius homo, & laevissimus serpens se invicem in speluncam habuerint: ille a toto mundo derelictus non habebat adjutorem, non eroprem, non vindicem, non fuge spatiu, in quo spem collocare posset; ille non habebat manutineendum, non commiserationem, & ex decasio altero vertice immanior nec precius nee lamente nec poterat: O qua fors, que mens fuerit misero, cum in potestatem irreconciliorum inimicorum se insidie compexerit, erantur dubitum in ejus traditum, & ferina ingentis latitatu? (Pet. Dam. Ep. 10.) Profecto compatis hominis infortium! Verum quam videntem exiguum illud est, cum in comparationem venit cum homine peccatore, qui in divino iudicio aternaliter condemnatus mox ab infernali dracone occupatus, vinculis & catenis infolubilis strigatur, & fine misericordia per insegnitos anfractus ad infernalem speciem abripitur? qui videt se in potestatem implacabilis inimici delaplum, & per omnes atemitem nullam commiserationem inventum? & qui jam gehennam faecibus appropinquans illius factorum odore praefasciet, & denique in sulphureum flagrum inextinguibili flamma undique circumdatus praecipitatur? O quique fide & sensu valet, perpendat, qua fors futura sit miserorum: id genus hominacionis, cum prima vice infernum ingressurus, & igneam speluncam, e qua non datur reditus, intutus est! Eneu! Paulus ante recubuit in suo lectulo famulis, & amicis circumdatus; nunc jacet in ardentes prabis, & infernibus speculis cinctus! In zibibus emortui cadaver necum deponit, & anima iam integrum facculo se ardere arbitratur! Hic in mundo fatus cum mortuis mafica, & colucentibus tridis ad sepulchrum deducitur, &

§. II. Secundo, ex penarum acerbitate.

Traedetur in manus gladii. Hac altera descriptio est, qua coronatus Piatles terribilis dicator ponas depingit. Quemadmodum gladius ex utraque parte acutus est, & penetrat usque ad divisionem anima, ita duplex pena damnationis in inferno affigit, quarum prima dicatur damni, altera fons. Pena danni est carentia seu privatio summi Boni, seu finis ultimi, ad quem homo crescat est, et hanc haec pena tam gravis, & humano intellectui imperceptibilis, ut Angelicus Doctor ajet infinitam, (ap. Barz. s. 29. §. 4.) cum enim poena, qua in privatione confluit, tanto gravior, quanto maius est bonus, quo privat, legitur, poenam damnificationis infinitam, quia privat bono infinito, videlicet Deo. Fingamus Regium Principem, qui ad summam quaegat nam jam eam atatem attigit, ut constituta die inter festivos Procerum & subditorum applausus paternum solium concendet: Jam paratur triumphalis pompa, jam corona capit eius imponeenda, & sceptrum in manus eius porrigitum in promptu est, jam ille prestatu Autocomitum constat filius regni sui Metropolis appropinquat, cum ecce! grande infortium ex inopinato inimica Barbarorum turba involat, & Aulicis in fugam dispersis, bonum Principem, nil tale metuens, captivum abripit, atque in tenebrosum carcere conjicit, post aliquod dies publico supplicio excrucificandum. Heu! Qui lucus, qua tristitia erit miserandi Principis, dum bonum confundatur, quod perdidi, & malum, quod incurrit; an mirum fore, si rabiota desperatione contabesceret? Hac misera fors eit nominis damnati. Anima a corpore soluta ardenter illino deficeret atque videtur: cuius Creatoris, cum ergo ex una parte inuthebit calum, ubi cum Christo & electis aternaliter regnare poset, ex altera parte videt ignem gehennam carcerem, in quo infolubilis vinculis aeternis detineri debet, heu! in qua lamenta, in quo ejuslamenta erupunt? Altera dominatorum pena dicitur pena fons, & consistit in crudelissimis iugis, dolorumque tormentorum doloribus. Scis, quanti sunt illi dolores? Considera patientissimum Job a capite usque ad calcem ulceris plenum, & in fieriultimo fidentem? Considera Tobiam oculorum lumine privatum, & in tenebris lamentantem? Considera Christi Apollitos in frigore & zelu, in fame & siti, in paupertate & persecutionibus Evangelicam legem prospicere, multaque

mulgantes: Considera sanctos Martyres carcibus, crucibus, rogis & rotis trucidatis, & dein cum S. Gregorio ap. Mansi Dic. 27. n. 8. argumentum forma: Qualiter Deus in futurum encabit, quos reprobat, qui ita dare affigit, quos amat? Si cum intimis amicis sic agit tempore gratiae, quid cum hostibus faciet tempore iustitiae & vindictae?

6. Quamquam autem hæc utraque pena damnatos omnes afficit, non tamen omnes aquiliter, sed diversitate peccatorum magis aut minus affigit: *Quoniam in delictis fuit, tamen date illi tormentum & latum.* (Apoc. 18.) Exemplum habemus in divite Epulone! In hac vita inducatur purpura & byssus, in inferno ciuiciabatur a flamma: In hac vita epulabatur quotidie splendide, in inferno famem patiebatur, ut canis: In hac vita noluit pauperi porrigere micans, in inferno non potuit refrigerare lingue impetrare guttulam: In hac vita noluit intueri Lazarum fedentem ad adam portam, in inferno inter illum aspicere recubante in suu Abraham. Et quoniam poena proportioniter delito: Quemadmodum igitur natura ita comparata est, ut, quanto vehementius suo contrario resistit, tanto efficacior sit operationis contraria, si viscerat; prout patet in ligno & ferro respectu poena: Foram est frigidus ligno, ideo, polquinam temet a igne devictum est, longe vehementius urit. Ita erit in homine damnato. Quanto magis commodiates corporis seclusus est, tanto immutius in inferno cruciabitur: quanto magis supra cæstos superbit, tanto magis deprimitur; quanto avarius bonis tertensis iniabit, tanto magis egreditur; quanto magis volupiates seclusus est, tanto luxurias dolente. Noli itaque, mi peccator, eo usque delirare, ut ajas: Peccavi, quid jam tum? si secunda, tercia vice, & sequi possent, eadem mihi erit poena! Hunc enim errorem dadum refutavit Origenes Hom. 8. in lib. Num. iniquitas: *Pro modo, & numero, & mensura peccati erit poena quantum metet.*

§. III. Tertio, ex demonum, & damnatorum confortio.

7. *Partes vulpius eius.* Hac tercia expressio, qua coron tus Piatles infelicitissimam tortem damnatorum describit. Quid vult dicere? Vult insinuare horrem & extremam confortationem, qua refutat ex conforto, & aspectu infernali monstrorum. Homines in hac vita, cum nocturnis spectris infestantur, aut in vis a spiritibus seducantur, aut domum inhabitantemur obstante, ubi noctis diverso tumultu, catenarum strepitu, & tridores percipiunt, præ metu fere contabescunt. Hujus rei speciem habemus in Egyptis, qui, licet per omnes creaturem, per terram, per aquam, per aereum, per ignem, per animalia, per vegetes, & per filios patrii sunt, nonquam tamen magis quam per tenebras affliti fuerunt. Quare

Quia in ipsis tenebris non nisi decumano tempore varia spectra viderant, dicens Salomon: (Sap. 17.) *Personæ triplex illi apparente propter illi prefabant.* Spectra haec erant anime infantum Hebreorum, quos Ægypti in Nilo submerserant, item juvenum & virorum, quos nimio laborum onere, flagellis, & injuriis occiderant. Cum igitur Ægyptiorum in his tenebris tantus fuerit timor, ut qui stetit, non auctor fit progrederi, qui sedet, non auctor fit fugere; qui jacuit, non auctor fit se mouere; quanta erit, oblecto, damnatorum confortatio, cum se inter infernales tenebras in medio terribilium spectrorum vivere, & habitare conpicerint? Infernali demorum tanta est deformitas, ut S. Catharina Senensis (*In Dialogo* tr. 2. c. 38.) polquit in extasi infernalem spiritum videt, polleto dicere sit solita, malle se orbem integrum, pruni ardentiibus stratum nudus pedibus circuire, quam adhuc vel unica vice ralem obtutum tollerare. (Blos. in Mar. cap. 1.) S. Antonius Samm. p. 4. c. 5. n. 9. tellatur, Fratrem quandam Prædicatorum viso aliquando dæmonem dixisse, se libentius ingressum ardentem formacem, quam terribilem formam uno oculi nisi vellet intueri. O Bone Deus! quantus erit pavor, & confortatio damnatorum, cum quocunque oculis viderint, videbant larvas terribiles, ibi leonem dentibus militantem, ibi tygredem angues exerentem, ibi urum ululantem, ibi serpentem ignes evocentem, ibi bufovenem tenuem turgidum, & alia id genus portenta immanissima, a quibus immicere roriditer cruciabantur!

8. Neque enim erit damnatis tormentum ex confortio damnatorum, quam ex ipso confortio dæmonum; quemadmodum enim flamma in fornicatione magis magisque accenditur, cum plura ligna ingenerantur, ita ex multitudine damnatorum, qui omnes instar ferri carentis ardent, inferni calor, & astus intendunt & augentur. Convertamus iterum oculos ad divitem Epulonem, in quo Evangelista (Lsc. 16.) testatur, quod in suis sceleribus moribus & sepultus sit in inferno. Ibi inter tormenta pauperem Lazarum in suu Abraham quiecentem conspiciens exclamare coepit: Rogo te, Pater Abraham, ut mittas Lazarum in domum patris mei! Quem autem in finem? Ut moneat, converat, & ad meliorem frugem reducat quinque fratres meos, ne & ipsi ventiant in hunc locum tormentorum. Mirabilis & inexpectata petitia! An enim damnata charitate & zelo animalium ardent, ita ut viventem salutem defendent? Profecto, nihil minus! Potius tam irreconciliablem odio in Deum ferantur, ut, si possent illi animas jam in calvis labiis suffurrari, & in infernum demovere, id sibi gloria & folatio ducerent. Cur ergo Epulo pro fratribus suis sollicitus capit illos converti, ne veniant in hunc locum tormentorum? S. Vincentius Ferrierus fer. 5. Dom. in Quadr. hoc dubium refolvens ait, hunc ministerum non amare fratrum, sed amore sui ipsius hanc

hanc petitionem fecisse: Non loquebatur ex charitate, sed in vanis eius angustie. Necdum acquisitio, sed aliam adhuc veritatem ex hoc loco scripturam eruo. Si enī ita est, si divides Episcopatum & dominatorum confiditorum, & quiesceas in teipso: Quis poterit habitare cum igne devorante, quis habitabit cum ardoribus templieris? &c. &c.

In Feste S. Michaelis Archangeli.

C O N C E P T U S L X X I I I

De inferno, & triplici pena damnatorum, videlicet ignis, vermis, & curenzia visiōnis.

Bonum tibi est cum uno oculo in vitam intra-
re , quam duos oculos habentem mitti in
gehennam ignis . Matth. 18.

Dammati non minus, quam Absalon triplici
lancea conficiuntur.

viverem, rogare pro mea misericordia, non ex charitate, sed ne pauci sis augerentur. Nota tibi hoc, mi peccator, & define delperando ruit organae: Esto, damna! faciat Deus, quidquid velit! non ero folus in inferno. &c. Sine dubione eris folus; verum hoc ipsum dannatorum, & praefertis complicum, quo depravasti, conforti cedet tibi in tormentorum augmentum. *Quoniam* laudofum tibi erit spectaculum in infernoidi parentes, videre filios, videre fratres & forores, videre amicos & confidantes, quibus anfam peccati dedisti! Iti omnes per totam eternitatem vindictam clamabunt, & quot tui causa peccata commiserunt, tot titubitionis tuam damnationis flamme ambageunt. Certe S. Antonius Summa p. 4. tit. i. c. 6. n. 3. Floriniorum Archiepiscoporum hanc in rem historiam narrat de uirario: Ille in mortis articulo ab animalium curato monitus, ut aliena refutaret, momenti morem genere recusat, metueas, ne reconveniens mendicare deberet, aut filios, quorum duos habebat, egenos relinquenter. Post mortem parentis unus filiorum facta bonorum restituitione Religionem ingenuis, horatique est fractum, ut suum exemplum fecutus perniciose diuini sensi abdicaret, verum ille relutatus, si pater meus aget, uluras fecit; sua culpa fecerit, ego frusti bonis parenti, quidquid in altera vita futurum sit. Quid evenit? Religio sum aliquando in oratione constitutus vidi patrem & fratrem, qui interim vita functa est, in inferno suis invicente maledicentibus. Pater diebat filio: Maledictus sis, quia propter te, ut te daretum, huc veni! Filius replicabat: Maledictus sis, quia propter male parta fecelerat. Ene! qui non exhorteris hanc maledictionem recipiacionem in eternum duraturam. *Epilogue.* Tu, mi Christiane, hanc infernai tragediam sape animo recolleris, & Dei offensas, qui illuc perducant, toto corde averfaris fatigare, ad mortuum Bernardi lib. de Vit. fo. Defendamus in infernum viventes, nedecendamus morientes! Cogita profundum barathrum, cogita terribiles ponas, cogita damnationis amplitudinem relegante.

2. Propo

3. Proposito. An nosse cupis, quæ & quanta
sit hec damnatorum poena? Age, hoc in pra-
sentiam dificutiamus! Tu interim tandem An-
gelorum Principi, cui Deus potestatibus contu-
lit ad animas sculpicendas, supplex fere, ut
ab infinito male, conqueuenter etiam a peccata-
to, quod solum illud malum promoveret, te
præservet. Præcipue autem cave a peccatis
scandalis, de quo hodiernum suadet Evange-
lium, ut, si vel oculus tuus scandalizat te, te
illum eruas, addens rationem, quia melius est
cum uno oculo in vitam intrare, quam duos
oculos habere, & mitti in gehennam ignis. At-
tendite! Faveite!

§. I. Prima est passa ignis.

3. Confirmatio. Prima lances, qua damnati configurantur, est poena ignis. Dari autem in inferno verum corporeum ignem, constat tum ex Scriptura: (*Dent. 32. 20.*) *Ignis successus est in furor meo, & ardor uirius ad inferni novissimum.* Tum ex uniformi Sanctorum Patrum doctrina, tum denique ex eo, quia in diversis mundi re-gionibus inventantur montes ignavios, prout est Vefuvius in Italia, Athina in Sicilia, Hec-cia in Islandia, & alii, qui, quia continuo flammas & fumum sulphureum evaporant, in ter quem nonnaquam spiritus lamentantes videntur, & audiuntur, merito camini & orificia inferni creduntur. Ignis a seipso est dif-ferens, & unus altero intentio: Manipulus palex exiguum hammam parit, quo cito defi- cit, vehementer est affus ex lignis aridis, & vehementissimus ex ferro candente procedens; hinc generaliter notat Abulensis, in Matth. c. 12. q. 520. *Ignis fortificatur ex conditio rei igni- gata;* nam, quanto res ignis ab solidis, & compatis, tanto aliis est fortior. Preciput vero in furnis & fornacibus tervet intenissimus ignis, qui quanto arctius constringitur, tanto magis intenditur, quia per evaporationem nihil de virtute urendi depedit & prout experimentum habemus in turnis, ubi metallum liquatur, aut vitra vel lateres conficiuntur. Oh bone Deus! quam vehemens igitur affus erit ignis inferna- lius, qui in medio terra inter rupes insuperabiles, & cavernas pice ac sulphure lucentias con-clusus ardet, ita ut & ipsae res ignita can-descant, & vita urendi cum feoeni recipro- ceantur. Eheu! quis non exhorrebit?

elevatus est, ut etiam in animas lavavit; si enim Deus Optimus Maximus, cuius uita omnia obtemperant, potuit rei materiali v. g. Aqua ba-putinali, Chrysoliti & aliis eau virtutum com- munitate, ut non solum corpus, sed anima spirituali operatione abluit, & purgat; cur noui igni infernali virtutem conferre valeat, etiam ueniendi animas? prout dicuntur Theologi cu-
m Thoma in 4. diff. q. 1. q. 1. art. 12. dicente: *Si anima peccata, pena castigatio ad ipsam per-*
singit. Oh mi Chiffiane! qui tibi iam mens, quis sensus, cum talia de inferno audis? Edic, si carbonem ardente in oculi pupilla haberes, si plumbum liquatum hastire, aut frustum ferri carentis devorare deberes, eheu! quibus lamente dolorem tuum fati exprimere posse? Cur ergo non miseris anima tua? cur peccata tua, que infernos incurrit, non omni casta- declinas? cur in intentione non teipsum aliquo verbi illis: *Quis potest habere cum ligante deorsum, qui habebit cum ardoribus impetu- nis?* (*Iam. 33.*) Eheu! Franciscus Seraphicus non potuit! cum enim ferrum candens intueretur, quo chirurgi aliqui ad cauterium agrotan- tis utebantur, imaginatus tibi infernales forci- pes adeo exhortare, ut in amaras lacrymas erup- tiverit. (*Spirans script. fol. quatuor. 12.*) Eheu! nou potuit Monachus ille, cuius in vitis Patrum ap. Lucian. 4. ferme 66. a mentio fit. Abi-
pudica muliere ad nefandum crimen invitatus repudiat: Capiam prius de me experimentum, an sustinere possim infernali clibanigines, tum manum in ardentes in foco prunas immerxi & assavit, obdusepefete & ad vitam meliorem conspireta muliere. Eheu! Ioco certius illi. Te-

4. Infuper, ait S. Chrysostomus, Ep. 5. ad Theod. lap. cum ignis natus, ut arbitris effunditur hinc ignis, quo quotidie uitum. Et grandis differentia. Nam primo, ignis elementaris creatus est a Deo beneficio ad nocturnum emolumenatum, ut nobis serviat ad illuminandum, ad calefaciendum, ad coquendum, & qua fuit simula: Ignis uatem infernalis fuscens est ab statu Deo in vindictam criminum. Secundo, ignis elementaris conservatur per inuiditiam humanaam: Infernali autem intenditur per Justitiam diuinam. & statu Domini fieri torrens fulminis, &c.

Claus Spicil. Gasteck. Conc. Tom. II. Pars II.

9. II. Altera est pena vermis.

5. Altera lancea, qua dannati configuntur, est vermis, de quo Propheta (Is. 66.) terribiliter sententia enunciat, *Vermis eorum non moritur in aeternum.* Per hunc vermetus nihil aliud intelligitur, quam irrequietus conscientia remorsus, quo damnatus & prateritum & praesens, sed et, occasione boni neglectas, & commissa facienda continuo ante oculos habebit. Ingeometram Scripturam? In regno Aegypti septem anni fructiferi, quos Joseph prædicterat, transierunt, & quavis incola terra industriarum Josephi providentiam in colligendis frumentis viderint, tamen in futurum nullo anno ex appetitu sibi preberunt. Cum ergo sequentibus annis terra sterilitas, & rerum omnium penuria ingruit, cucurrit, & clamor populus ad Pharaonem, *alimenta petere.* (Gen. 47.) Oh quanta cum ponitudo, quam tristibus lacrymis tunc deploravit suam fiduciam, qua ex parte inopie, & fami tempore abundantia providerit negligit! Eheu! quid in re nostra dicam? Ann fertilitatis fuit praefixa vita, ubi Sanctissima Sacra menta, pias exhortationes, exempla, virtutum exercitia, Dei gratiam, aliaque salutis remedia sua numero in promptu habemus. Ann fertilitatis fuit aterrita, ubi hac omnia defecit. Cum igitur videbit dannatus, quod nec unicuius sulphurum cali meritiorum jam eliceret posset, in desperationem actus incaudito cum ejuslato lamentabitur: Eheu! me miserum, quam facile salvari potuisse! si voluisse! præterire aurea illa tempora, quibus beata cali aeternitas levi laboris impendo nisi genialis exsit! manutinus sum ab amicis, a parentibus, a facies Octaribus, & conscientie arbitris, ut expiatis per penitentiam animi nosis cum Deo in gratiam redirem; si morem gelidissimam quis montis, nunc falsus fore! heu! quis me fascinavit miserum, ut non credorem bene momenti? si inter ethnici os natus, & educatus suis, utcunq; excusabilis per ignorantium fore; sed vivens in falsa Ecclesie gemitia vidi permutatos, etiam graviores peccatores, quam ego sum, qui piis ad monitionibus commotus tele in horum mortis parturam, & falsi facti sunt; ego autem obstinata furditate & cunctate ad hanc omnia aures & oculos clausi! Oh me solitudinem! Oh furia infernalis aedit, involvante in me, urte, lacrante, lanante me; non fit mihi injuria; moriturum! &c.

6. Nec solum dannato occasio bone, quas neglexit, sed etiam criminis, quae per omnem vitam committi, sine fine, & sine quiete ante oculos versabuntur. *Dic ne nosse gravata est sapientia manus tua.* (Psalm. 31.) dicit Psalmista nomine & persona aliquius dannatus. Quomodo autem manus Domini gravat miserum? Respondet Augustinus: (hie?) *Recordatione peccatorum.* In hac vita interdum sutor conscientia, homo scriptum distractus, & luto,

9. III. Tertia est pena carentis visionis.

7. Tertia lancea, qua dannati configuntur, est privatio carentis visionis Dei, quae poena tantum est, quantum est bonum, quo dannatum privat. Evidemt jactura aliquis boni particularis, v. g. opum, honoris, uxoris, viuis; aut valetudinis fage hominem inconsolabili tristitia affixit; quid ergo erit, cum ipsius Deum, inf-

De triplici damnatorum pena.

infinitum Bonum, se exteriorum amissis videbit? Franciscus I. Galliarum Rex, (sunt an. 1525.) cum invaserit Roma, & quanto iam mente Ticianum insufo suocellu oppugnaret, ab exercitu Caroli V. Imperatoris obdictione folvere, & in aperto campo prælio decerpere coactus fuit; cuius is fuit eventus, ut nobilissimi Gallorum Ducibus ferre ad unum interficere, Rex ipse vivus in hostium potestatem denererit, & in Hispaniam captivus abductus fuerit. Ubi Madritum Regiam Sedem ventum est, Caesar noluit capitum in suum conspectum admittere, id quod sedet male habuit Regem, ut, quavis atque Rega magnificientia tractaret, & ad reficiendum amum nihil ipsi deficeret, nihil habens, quia se vilipendi, & quisi indignum haberet conceptus, qui amictus Caesar frueretur, in gravem mortem inciditerit, qui procul dubio mortem Illi attulisse, nisi humanitas Caesar liberali colloquio cum amice confortatus fuisset. Bone Deus! Si captivus Rex tanto desiderio arti videnti Carolum, inimicum suum, a quo in bello vicit, captusque est, quanto desiderio debant anima a corpore solute vivendi & polifundi supremam cali terraque Imperatore, Creatorem suum ac summam Benefactorem, a micum & finem ultimum suum, ad quem crevit! Eto, quod igne, verme conscientia, fonte loci, confortis demonum, atque malis torquerant, hac tamen tormenta omnia parum reputant, si cum hac peccata, videlicet præstatione Dei, comparent. Non ego sic loquor, sed Magnus Augustinus in Psalm. 80. *Educa et civitas Dia tam grandis est pena, ut ei nulla posse tormenta compari.* Lubet aliud audiare testimoniū Ergo appello ad defertorem Angelum, qui hanc peccata jam ultra fices milenos annos expertus est, & hodiecum experitur. Narrat Celsus l. 5. c. 10. *de Colonia in templo sancti Petri audivisse diabolum in muliere emergentes interrogatus; quid vellet pati, si posset adhuc ad conceptum Dei admitti? Respondebat diabolus: Si esset columna ferrea & ignita novacula & calamis armata, a terra usque ad calum pertingens, ego, si corpus passibile habem, usque ad ultimum iudicis diem vellem sursum deorsum trahi ac lanari, atque in mille frustis quotidie discerpi, damnando his tormentis possem ad Dei gloriam admitti;* Tantum inhum est privatio visionis Dei!

8. Quamquam autem dannati Deum non videant, tamen inter tenebras, ad quas relegati ingeniuntur, ab eminio felicem cali patriam continuo intuentes, cum in modum, quo deus Elias Lazarum in sanguine Abraham recubantem conspicxit. Protopares Adam, postquam legem divinam prævaricatus est, & paradi in exilium expulsus fuit, eo tamen paeto, ut haud procul a paradiso confinibus habitarer. Quia autem causa fuit hujus dispositionis? Non alia, quam ut intuitu tam magna amicitatis,

piorum exempla , vitam nostram estimabatis infaniam ; nunc vero nos in interitu vestro redibimus ! &c. &c.

Epiologus. Oh mi Christiane ! perpende , obsecro , luctum & deprobatorem damatorum , quæ ex hac Christi & Sanctorum immisericordia , & exprobatione consequentur ! Non enim dubium , quin in inconditum ululatus , dein in blasphemias & execrationes sint eruptrici , quas per omnes aeternitatem prosequentur . Oh si a mundo , carne aut damone ad nefas sollicitari , cito oculos in infernum coniecerit , & querere ex teipso , tu suscineris possis ignem inextinguibilem , tu , qui nunc unius candele flamulam uno dixisti , uno quadrante tolerare non vales ? Quare ex te , an sufluisse possis veritas irrequietum , & implacabilem , tu , qui nunc neglegcam modici lucri occasionem augeas ad lacrymas , & inconnesse noctes deploras ? Quare ex teipso , an futuram possis malum iniunximus , quod est amissio virtutis Dei , tu , qui nunc ad tactum unius floreni , velut Etau ad juxta primogenitum deperditum irragis ? Hoc , inquam , ex teipso interrogata , & demum generosam resolutionem cape , quam cepit illi Philosophus Doctor , de quo Bellucassus in spec. Histor. Parisis discipulorum quedam morte amissi , qui illi post obtum in capa , ut aijant , Aristoteles apparuit , in qua Philosophicas positiones paulo ante summa cum laude defendit . Cumque Magister quereret , quo in statu se haberet , respondit discipulus : Eternum damnatum sum propter superbum , quia in mea scientia complacui ; haec capa quavis ture ponderosus me gravat , & utiem scitis , quanto igne exstiterit , extende manus ! Magister dubitans de veritate tormentorum extensis manu , unanime fudoris guttulam excepit , quae confessum cutem , carnem , totam que manum acutissimum doloris sensu perforavit . Tunc enim vero Magister mundo valedixit , & in monasterio Clara Vallis austheram vitam beatam morte conclausit &c. &c.

In Feste SS. Apostolorum Simonis & Judæ .

CONCEPTUS LXXIV.

De aeternitate penarum , maximo damnaturum tormento .

Hoc mandobis , ut diligatis invicem : Jo. 15. In inferno maximum tormentum damnatorum non tam est illud , quod patiuntur in visu , in auditu , in olfactu , in gustu , & in tactu , quam quod confunge et aeternate penarum .

A. Dorande & misericordia Deus ! Unum cum profundiisse humilitate interrogationem ad te ! Cum virtutem charitatis adeo ames , & astimes , ut illam & in hodierno Evangelio , & alibi scriptis Apostolis inculces , & tu ipse mundum adeo dilexeris , ut Pilum tuum Uni-

genitum , mundi Redemptorem , in amarissima cruce profuso sanguine pro nobis mortuum deris , imm erga creaturas vilissimas , atque omnino nocivas , uti serpentes , & dracones hanc charitatem quodammodo extendas , quomodo fieri potest , ut erga miseris damnatos ne unam quidem charitatis scintillulam retinere , sed abfuge misericordia per omnem aeternitatem illos ex toto corde edisse deceveris ? Nonne sunt creature tuae , opera manuum tuarum , que ex nihil fabricasti , redemisti , & sape etiam tua carne & sanguini pavisti ? An ergo nulla spes superberit ? Nulla superberit , respondet iratus Deus , videaturque de damnatis reperiatur illa Olla verba : Non populus meus , nesci ego eorum Dei ! (Osa. 1.) Quafsi diceres : Nihil nisi cura illorum , quis abici , defexi , & ex memoria , & corde meo penitus delevi : Clament illi , vociferantur , & fangois lacrymam portam misericordia sibi aperiri rogant : Incasum id agunt ! Deus respondet , velut olim fatus virginibus respondit : Nescio vos ! (Mat. 25.) Dilectissimi Christiani ! Obstupescit , & praetorrorat vox faecibus hæret ! Propterea mei in vicem locutus S. Chrys. , qui in hac verba ita commentatur : Quamvis in inferno signis inextinguibiliis , frigis intolerabilis , spectra terribilis , fletor inexplicabilis , & quidquid mortuum est excogitabile , tamen (verba sunt S. Doctoris Hom. 2. in Mat.) miles gerasinus intercalatus est exsum offi. Christi , & andre : Nescio vos ! Magne Ecclesiæ Doctor ! Ego tecum sentio ! Verum & illud adjicio : Scis , quidnam in inferno penitus damnatorum gravissimum pondus adiicit , feu , ut pascis dicam , scis , quidnam sit maximum in felicitatem animarum tormentum ?

2. **Propositio.** Id in praefataram explicavimus ibi ! Vos Auditores , si hodierni Sermonis prægatum habere desideratis , percipite , quid Balashaf Bonif. ap. Vvber a. dicit. font. 28. Exatio in Historia Iudicaria enarrat . Phantas Leonis X. Summi Pont. cum aliquando prater mortem taciturnus ac meditabundus videretur , a Pontifice per hoc interrogatus : Pstasce , quid cogitas ? repulit articulata voce : Cogitari dies antiquos , & annos aeternos in mente habui . Oh anni aeterni ! Attende ! Favete !

3. **Conformatio.** In inferno damnatorum oculi cruciabantur terribilis træbiscit , quæ tenebra ex tripli capite , videlicet ex loco , situ , & materia oriuntur . Ex loco , quia infernus est vastissimus career in centro terræ , instar tunnelli ex omni parte conclusus , qui nihil admittit lucis . Ex situ , quia damnati in orco , utpote quibus tria divina superincumbit , jacentibz compresi velut halices , aut velut cadavera in forebo tempore contagionis ; non poterant se movere , nec palpebras aperire . Denique ex materia , id est , ex sulphureo igne ; (Segn. Marci. an. 12. Jul. n. 2.) Specus enim infernalis pro fundo habebit ingentem sulphuris lacum , & quo immeasurablem volumina , & iterum delectu exhalationis in

De aeternitate penarum infernalium .

se revertentur , unde sulphureos confargit ignis , qui , licet auctum intensissimum , nullam tamet rancorat est etiam , nisi fossa ad id , ut damnati terribili damnonum monstra intueantur , prout nuper explicatum est . An hoc erit datum in inferno tormentum ? Nihil minus !

4. In inferno cruciabitur auditus cum per terribilem fementiam , que per omnem aeternitatem in damnatorum auribus resonabat : Discedite ! tum per infinita quædam monstra ululantia instar luporum , latranta instar canum , mugientia instar boum , barrentia instar elephanorum , rugientia instar leonum , grunniuntia instar porcorum , tum denique per ejuslat & blasphemias damnatorum . Principium quidam , qui subditos injusus exactiōibus usque ad sanguinem emunxit , (Spec. Exempl. V. Infernos Eti. 10.) ubi gravi morbo decubuit , factum est , ut ejus a cubiculo famulus , homo optime Christianus , in extasi ad divinum tribunal rupit , viderit dominum suum citari , & aeterna damnationis sententia fulminari . Mox ingens aditum damnatur , qui miserum ad tartara raptus Lucifero fitibant : Lucifer amaro joco illum allocutus , salve , ajebat , amice fidelissime , veni , accipe paternum oculum , eumque amplectus ardenti halita ita inflammat , ut ignis ex ore , naribus , & auribus miserrandi Principis eriperit . Porro Lucifer ad suis contuberniis locutus , notis , ajebat , quam deliciosa hic nofer advena dire alba , & bene potus plus mollier incubare consueverit , facie illi secundum confuetudinem hujus loci : Paruerunt damones , miserumque Principem in lacu fulphoreum precipitantes , mox uacis ferreis extractum in feruum lectum igne candentes , & serpentibus plenum deportant . Ulterius præcepit Luciferi : Hic Princeps erat amator matricis ; ergo facite ei concentum ! Mox damones lituus & cornibus igneis terribiles edebant nos , quibus concinere coactus Princeps , maledicta dies , incipiebat , quia natus sum , maledicti parentes , maledicta hec poena , & Deus nam omnibus Sanctis ! Satis est , ajebat Lucifer , hinc musicam cantabis & audies in aeternum ! Inter haec ad se revertentibus illi cubiculatus , & accessus ad lectum domini mortuum inventiebant , unde conjicere potuit , vires non sufficiyanam & inanem . Eu i. mi. Christiani , hoc erit tormentum aurum in inferno ! An extremum maximum erit in inferno tormentum ? Nihil minus .

5. In inferno erit fames & fatis intolerabilis , in vindictam cupediarum , quibus voracissimi helluon in hoc mundo ingluviem saginant , juxta illud (Iff. 65.) Servi mei comedens , & vos servietis , servi mei libens , & vos fistis . Magnum tormentum est fames , quia hominem ad torridissimas res devorandas compellit . Certe potissimum Hierosolymæ , a Romanis obessa , omnia simeta , & cloaca abumpit sunt , denique matres proprii prolibus non pepercunt , sed eas costas , atque abumperunt . Zeno Imperator ebrietati nimis deditus , & ab uxore super hoc vivo sepulchrum monitus , cum errore non corrigeret , uxorem in furias erigit , quæ tandem maritum vino & sonno obrutum , conpirantibus Regai Proceribus , vivum sepulchro inferri , & sepulchrum ingenti lapide obmuniari præcepit . Zeno excusa crapa- la ad se rediens opem clamare , misericordiam implorare , emendationem spondere . Sed

Claudioplit. Cœstib. Cons. Tom. II. Pars II.